

อุตสาหกรรมเมล็ดมะม่วงหิมพานต์

มะม่วงหิมพานต์ เป็นพืชที่ขึ้นได้ตามพื้นดินแทบทุกชนิดที่ระบายน้ำได้ เดิมเป็นต้นไม้พื้นเมืองของบราซิลมีมากทาง N.E. ของประเทศ ต่อมาชาวโปรตุเกสนำมาเข้ามาในเอเชียใน ค.ศ. 16 โดยนำมาปลูกที่อินเดีย ต่อมาแพร่พันธุ์ในเอเชียอาคเนย์ จึงทำให้อินเดียเป็นผู้นำในการค้าเมล็ด + น้ำมันจากมะม่วงหิมพานต์

สันนิษฐานว่านำเข้ามาในประเทศไทยสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอมซิมบี๊ ณ ระนอง) จะนำมาจากอินเดียหรือมาเลเซียนั้นไม่แน่ชัด

นำมาปลูกใน จ. ตรัง ก่อนแล้วกระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียง มะม่วงหิมพานต์มีชื่อเรียกไปต่างๆ ตามท้องถิ่น เช่น ยาไทย เล็ดล่อ กะแตแหล กะหยี หัวกรก ฯลฯ

มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชเศรษฐกิจที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางอยู่หลายประการ เช่น ใบ ดอก ผล เมล็ด รากเปลือกถลอกจนลำต้น ก่อตัวคือ ยอดอ่อนใช้รับประทานได้ ราก + เปลือก ใช้เป็นยาได้ เปลือก + ต้น ใช้เป็นเชื้อหมักสุรา ต้นใช้ทำเชื้อเพลิง เมล็ดเป็นอาหารหรือสกัดน้ำมันเพื่อทำเนยหรือน้ำมันพืช เปลือกเมล็ดมะม่วง สามารถสกัดน้ำมันซึ่งมีอยู่ประมาณ 24 % เรียกว่า Cashew-Nut sheell Liquid น้ำเป็นประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมมาก เช่น ทำสีทาบ้านป้องกันเชื้อราทำลาย ได้ใช้เป็นส่วนผสม

ทำผ้าเบรค ยารักษาโรคผิวหนัง กากที่เหลือทำปุ๋ย ผลสุกนอกจากใช้ประกอบอาหารได้หลายชนิดแล้วยังใช้ผลิตน้ำส้มสายชูได้อีกด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วนี้จะเห็นได้ว่า มะม่วงหิมพานต์มีประโยชน์ทาง Ec' มาก ปัจจุบันสิ่งที่มีค่าสูงสุดของมะม่วงหิมพานต์ คือ "เมล็ด" มีราคาแพงมาก และเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ การผลิตมะม่วงหิมพานต์จึงกลายเป็นอุตสาหกรรม

— อุตสาหกรรมเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ส่วนใหญ่เฉพาะแต่ภาคใต้

วิธีการผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์แบบง่าย ๆ คือ นำมาเผาไฟแล้วกระเทาะเปลือกออกเมื่อมีผู้นิยมรับประทานมาก จึงได้ประดิษฐ์เครื่องมือกระเทาะเปลือกเมล็ดมะม่วงขึ้น จึงเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมครัวเรือนมาเป็นอุตสาหกรรมโรงงาน เมื่อประมาณ 10 มีมานี้เอง วิธีการผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของไทยนั้นยังล้าสมัยอยู่เพราะใช้เครื่องมือแบบง่าย ๆ และผลิตได้ช้า

การผลิต

การปลูกมะม่วงหิมพานต์ส่วนมากเป็นส่วนขนาดเล็กกระจัดกระจายทั่วไป จึงทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอแก่ความต้องการของโรงงาน และหาวิธีเพาะเปลือกที่มีประสิทธิภาพไม่ได้ทำให้โรงงานผลิตได้ราย

ละเล็กละน้อยแล้วนำไปขายแก่พ่อค้าคนกลาง ใน กลากรูปของเม็ดมะม่วงหิมพานต์ครึ่งซึกครึ่งคิบ ส่วน หนักมีทั้งเมล็ดแตกหักปนมีน้ำมันที่เปลือก เจือปนอยู่ ในเมล็ดซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ ราคาจำหน่ายไม่แน่นอน แล้วแต่คนกลางเป็นผู้ กำหนดให้วิธีผลิตเมล็ดมะม่วง ได้ทำการกระเทาะ โดยใช้มีด กรรไกรหนีบผ่าหยาบ โดยเฉลี่ยของการ ผลิต

เมล็ดสด 5 ส่วน ได้เมล็ดมะม่วงประมาณ 1 ส่วน บรรจุลงปีบละ 8-9 ก.ก. หรือถุงพลาสติกขนาด ต่าง ๆ 1 และ 2 ก.ก.

จำนวนโรงงาน ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาด ย่อย และอุตสาหกรรมครัวเรือน ผลิตได้ประมาณ 100 ก.ก.ต่อวัน มีคนประมาณ 12-20 คน โรงงาน ดังกล่าวมีมากที่สุด ที่ภูเก็ตมีอยู่ 7 โรง

จำนวนเงินทุน การผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ใน บ.ท. โดยอาจแบ่งลักษณะผู้ประกอบการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ประกอบการแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ใช้เงินทุนประมาณ 500,000 บาท สิ่งเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับการกล้าเสียของผู้ประกอบการ ความเชื่อถือ
2. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมโรงงาน
จำนวนคนงาน คนในหมู่บ้านทำให้เกิด รายได้แก่ผู้จ้างแรงงานปีละประมาณ 2,400,000 บาท
วัตถุดิบ ชาวไทยไม่นิยมทำสวนมะม่วงหิมพานต์ อาจจะเพราะไม่ทราบคุณค่าของมะม่วงหิมพานต์ดีพอ อาจจะปลูกแบบกระจัดกระจาย หรือ ปลูกเอาไว้ทำบ้าน ปัจจุบันรัฐบาลส่งเสริมให้ปลูก มะม่วงหิมพานต์ทางภาคใต้ ภาคตะวันออกและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ จนกระทั่งมีการปลูกสวนมะม่วง

หิมพานต์กันอย่างจริงจังบ้างแล้ว เช่น ที่พังงา ชลบุรี เพชรบุรี ประจวบ ฯ และนครศรี ฯ แต่ ถึงปัจจุบันประเทศไทยก็ยังไม่สามารถผลิตเม็ดมะม่วง หิมพานต์ ให้พอแก่ความต้องการภายในประเทศได้ มะม่วงหิมพานต์ผลิตได้มากที่สุด ในภาคใต้ในปี 2519 ได้ผลผลิตถึง 12,768 ตัน พื้นที่เพาะปลูก 24,833 ไร่

ฤดูกาล ที่มะม่วงหิมพานต์ออกผลคือ เดือน ก.พ. - พ.ค. ดังนั้นใน 1 ปี จะมีเมล็ดมะม่วงหิม พานต์บ่อนโรงงานเพียง 4 เดือน เมล็ดสด ก.ก. ละ 10-15 บาท สีน้กล่ำสำเร็จรูป 65-100 บาท จ: ราคาสูงขนาดไหนขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดมะม่วง หิมพานต์นั้นเป็นสำคัญ

ขั้นตอนการผลิต

(1) ทำความสะอาดเมล็ดคิบ โดยใช้ ้ ประมาณ 4-5 ซม.

(2) นำเมล็ดที่สะอาดแล้ว ลงแก้วในภาชนะ เติร์ยมไว้ ระหว่างการคั่วจะทำให้เปลือกหุ้มเมล็ด แตกออกและจะขับน้ำมันที่เปลือกออกมาทำให้เปลือก เมล็ดรอบ ๆ เปราะซึ่งง่ายแก่การกระเทาะ น้ำมัน ขั้บออกมาจะเป็นสารติดไปไค้คั คั่วจนเปลือกเม็ด ค่ำสนิท แล้วเทในทรายที่เติร์ยมไว้ใช้ไม้ทุบเบา จนได้เม็ดมะม่วงซึ่งมีเยื่อบาง ๆ หุ้มลอกออกก็จะไป เม็ดมะม่วงตามต้องการ

(3) แยกเกรดหรือคุณภาพ เช่นเมล็ดใหญ่ แบบหักท่อน แยกซีก และสมบูรณ์ เป็นเมล็ดงา ราคาจำหน่ายก็แตกต่างกันออกไป

การผลิตมะม่วงหิมพานต์นั้นย่อมมีวิธีที่แตก ต่างกันออกไป ในแต่ละโรงงานเพราะยังไม่มีเครื่อง มือ เครื่องจักรที่มาตรฐานดีจริง ๆ

ขั้นตอนการผลิต เตรียมดินทำ→ความสะอาดเมล็ดคืบด้วยการล้างน้ำ→คว่ำหรือทอดในน้ำมันอุณหภูมิ 185°C (2 นาที) → กระเทาะเปลือก → แยกเกรทหรือคัดคุณภาพ→บรรจุหีบห่อ→จำหน่าย

การตลาด เมล็ดมะม่วงหิมพานต์เป็นแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดคือผู้ผลิตจำนวนมาก และมีผู้บริโภคจำนวนมากด้วย สินค้าที่ผลิตออกมาในลักษณะที่ใกล้เคียงกับ ผู้บริโภคมีเสรีภาพในการเลือกซื้อแต่ก็ไม่เต็มที่ ภายชายนั้น มีทั้งชายปลัดและชายส่ง

ความต้องการในประเทศ นิยมกันแพร่หลายในรูปของ เมล็ดคั่วสุก, รับประทานเป็นอาหารว่างหรือแก้มเหล้าในภัตตาคาร ผู้บริโภคมีรายได้

ขนาดปานกลาง → สูง ตลาดรับซื้อมะม่วงส่วนใหญ่ ภัตตาคาร, ร้านอาหาร, โรงแรม, ร้านค้าปลีก ผู้ค้าส่งต่างประเทศ

ความต้องการประเทศ มีอนาคตที่แจ่มใส เพิ่มความต้องการขึ้น ปีละประมาณ 5% คู่แข่งขันในเรื่องเมล็ดมะม่วงหิมพานต์คือ บราซิล อินเดีย โมซัมบิก มีคุณภาพเมล็ดดีกว่า และราคาถูกกว่าของไทย ประเทศที่นำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เข้ามากที่สุด U.S.A. U.S.S.R. CANADA ออสเตรเลีย เยอรมัน W. จีน อินเดียเซีย

ความต้องการของโลก ในแต่ละปีมีความต้องการประมาณ 560,000 ตัน แต่ผลผลิตได้เพียง 520,000 ตัน

ปัญหาการตลาด โรงงานทั่วไปจะมีอำนาจการต่อรองสูงต่อผู้บริโภค

– คุณภาพสินค้า ไม่ได้มาตรฐานโลก ปริมาณผลผลิตของไทยมีน้อยเมื่อเทียบกับ บริษัทผู้ส่งออก

อื่น ๆ พ่อค้าไม่มีอำนาจต่อรองในตลาดโลก ราคาจำหน่ายจึงถูก ต้นทุนการผลิตของไทยสูง

ปัญหาการขนส่ง จึงต้องตระเวนไม่รับซื้อตามท้องถิ่นต่าง ๆ เสียค่าใช้จ่ายสูง

ลู่วางในอนาคต อนาคตแจ่มใสมาก เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีผลผลิตไม่เพียงพอับความต้องการ ยังขาดแคลนประมาณ ปีละประมาณ 40,000 ตัน อัตราเพิ่มขึ้นของความต้องการประมาณ ปีละ 5% ทุก ๆ ปี เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 18 ตัน ประเทศไทยสามารถผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์สดเพิ่มขึ้นปีละ 2600 ตัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญมาก อุตสาหกรรมหนึ่ง ในฐานะที่ใช้พืชผลทางเกษตรเป็นวัตถุดิบทั้งหมด มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่มีประโยชน์ทุกส่วน สามารถคำนวณการผลิตเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องของวัตถุดิบ และเพิ่มรายได้ให้กับโรงงานอีกส่วนหนึ่งด้วย ขอเสนอแนะ

(1) ส่งเสริมการทำสวนมะม่วงหิมพานต์ขนาดใหญ่ โดยจัดเป็นรูปปณิคมหรือนิคม

(2) วางแผนด้านการผลิตและการตลาด ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์ จัดโครงการให้สอดคล้องกันตั้งแต่ต้น เช่น ด้านการตลาด→การเพาะปลูก→การจัดจำหน่าย รัฐบาลควรมีนโยบายป้องกันในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้

(3) อุตสาหกรรมเกษตร การผลิตแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเอกชน (อ่านต่อหน้า 139)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรอำเภอขุนยวม ที่ศูนย์ทดลองการเลี้ยงปลุสตัว์บนที่สูง (ขุนยวม) เพื่อทรงซักถามสารทุกข์สุกดิบของราษฎรและทรงทอดพระเนตรกิจกรรมของศูนย์ ซึ่งดำเนินการเลี้ยงสุกรเพื่อนำไปส่งเสริมและเผยแพร่แก่ราษฎรนำไปเลี้ยงและยังเป็นศูนย์ฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์ และการมีฝีมือต่างๆ เช่น การปั้นโอ่ง แกะราษฎรซึ่งมีราษฎรให้ความสนใจและเข้ารับการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปี ต่อจากนั้นพระองค์ได้เสด็จ ฯ เยี่ยมศูนย์ ฯ บางปะม่า ได้ทอดพระเนตรการปลูกพืชไร่ ข้าวสาลี และข้าวญี่ปุ่นสำหรับนำไปส่งเสริมและเผยแพร่แก่ราษฎร และทรง

เยี่ยมเยียนราษฎรที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รัเสด็จ ฯ ทรงซักถามถึงสภาพความเป็นอยู่และความเดือดร้อนต่าง ๆ ของราษฎร ในขณะที่เดียวกันสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเปรียบเสมือนพระมารดาของพสกนิกรทั้งหลายทรงห่วงใยความเจ็บไข้ได้ป่วยของราษฎรตลอดมา ทรงให้หน่วยแพทย์อาสาที่ตามเสด็จ ฯ ได้ตรวจรักษาคนป่วยเหล่านั้นอย่างทั่วถึงและร่มเกล้า ฯ ทั้งสองพระองค์ยังได้เสด็จเยี่ยมศูนย์ศิลปาชีพพิเศษห้วยเตืออ้าย พระองค์ทรงรับซื้อสิ่งของที่ราษฎรได้ประดิษฐ์ขึ้น ตามโครงการดังกล่าว และยังทรงให้ครูฝึกงานศิลปาชีพพิเศษมาช่วยสอนให้ราษฎรในบริเวณศูนย์นี้ ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรได้มีความชำนาญ และรู้จักประดิษฐ์ลวดลายใหม่ ๆ เพื่อจูงใจลูกค้ามากขึ้น

(ต่อจากหน้า 114)

อาหารที่ทำได้จากผลมะม่วงหิมพานต์

- แยมมะม่วงหิมพานต์
- มะม่วงหิมพานต์แช่มอิม
- มะม่วงหิมพานต์ กวน
- น้ำส้มสายชูหมัก

เอกสารอ้างอิง รายงานการศึกษาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท เรื่องอุตสาหกรรมเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมภาคใต้